

GPP4Growth

- Nota informacyjna A3.5 -

Czym są GPP?

Zielone zamówienia publiczne (ang. Green Public Procurement - GPP) to proces, w ramach którego instytucje publiczne starają się uzyskać towary, usługi i roboty budowlane, których oddziaływanie na środowisko w trakcie ich cyklu życia jest ograniczone w porównaniu do towarów, usług i robót budowlanych o identycznym przeznaczeniu, jakie zostałyby zamówione w innym przypadku.

Czym jest GPP4Growth?

Projekt GPP4Growth łączy doświadczenie i praktyki 9. instytucji publicznych z Europy, skupiających się na poprawie ich zdolności do wdrażania polityki promującej ekoinnowacje i rozwój ekologiczny za pomocą zielonych zamówień publicznych. Europejskie instytucje publiczne wydatkują 14% PKB UE. Wartość tych wydatków na towary, usługi i roboty budowlane szacuje się na 1,8 bln EUR rocznie. Tę znaczącą „siłę nabywczą” instytucji publicznych można wykorzystać w celu pobudzania ekoinnowacji, zasobooszczędności i rozwoju ekologicznego poprzez propagowanie przyjaznych środowisku, zasobooszczędnych towarów i usług.

GPP4Growth Międzynarodowa konferencja: zielone zamówienia publiczne

Streszczenie

W grudniu 2019 r. w mieście Sliema na Malcie, partnerzy projektu GPP4Growth zorganizowali międzynarodową konferencję dotyczącą zielonych zamówień publicznych. Celem spotkania było wzajemne inspirowanie się uczestników do podejmowania nowych działań w obszarze rozwoju zielonych zamówień publicznych, poprzez wymianę doświadczeń, spostrzeżeń i pomysłów na „zielony wzrost”. Przedstawiciele instytucji partnerskich projektu oraz zaproszeni eksperci, podczas prezentacji i dyskusji panelowych, omawiali potencjał i możliwości rynku w zakresie dostarczania bardziej ekologicznych produktów i usług publicznym nabywcom.

Wstęp

Uczestnicy konferencji zorganizowanej w ramach projektu GPP4Growth, mieli możliwość przedyskutować i podzielić się swoimi doświadczeniami w zakresie zielonych zamówień publicznych oraz omówić, na ile rynek w poszczególnych regionach jest gotowy do dostarczania ekologicznych produktów i usług.

Bardzo pomocny w tym przedsięwzięciu był przygotowany przez Maltańską Fundację Rozwoju Regionalnego i Dialogu dokument informacyjny, dotyczący rynkowej dostępności produktów i usług ekologicznych w UE, z którym uczestnicy mieli możliwość zapoznać się przed ww. spotkaniem. Głównym celem niniejszego opracowania było stworzenie szerszego kontekstu dla szeregu dyskusji, które odbyły się podczas konferencji. Ponadto, dokument ten dostarczył uczestnikom kluczowych informacji na temat zielonych zamówień publicznych, rynku UE, dostępności ekologicznych produktów i usług na tym rynku i wielu innych.

Poniżej przedstawiono niektóre zagadnienia z ww. dokumentu informacyjnego oraz podsumowanie wniosków przedstawionych podczas samej konferencji.

Międzynarodowa konferencja: Zielone zamówienia publiczne kontekst i założenia

Wartość zamówień publicznych a PKB

W 2018 r. PKB UE wynosił 15,3 bln euro, z czego około 20% stanowiły wydatki związane z zamówieniami publicznymi (ponad 3 bln euro). Wszelkie zmiany w praktykach udzielania zamówień publicznych w całej UE mogą zatem mieć ogromny wpływ na charakter produktów i usług, na które istnieje zapotrzebowanie. W przypadku, kiedy popyt na bardziej ekologiczne produkty i usługi stanowić będzie 20% rynku, dostawcy zmuszeni będą zagwarantować i utrzymać pro-ekologiczny charakter swojej oferty.

Zamówienia publiczne są w takim przypadku narzędziem kreowania popytu na "zielone" towary i usługi. W tym kontekście warto podkreślić, jak ważne są i jak efektywne mogą być działania podejmowane przez partnerów projektu GPP4Growth.

Opinie konsumenckie

W dokumencie informacyjnym wprowadzającym do zagadnień poruszanych podczas konferencji, wskazano na niektóre, najnowsze badania Eurobarometru:

- wpływ produktu na środowisko naturalne jest trzecim najważniejszym czynnikiem dla konsumentów UE, po jakości i cenie;

- prawie połowa konsumentów uważa, że etykiety środowiskowe są niejasne;

- tylko 6% obywateli ufa całkowicie oświadczeniom producentów o ekologicznym charakterze oferowanych przez nich produktów.

Kluczowe obszary konsumpcji

Ponad połowa wydatków gospodarstw domowych w UE jest związana z zakupem wody, energii elektrycznej, gazu i innych paliw, transportu, żywności i napoi bezalkoholowych oraz innych towarów i usług. „Ekologizacja” tych obszarów konsumpcji ma zatem zasadnicze znaczenie dla kreowania jeszcze bardziej zrównoważonej gospodarki.

Liczba produktów

Całkowita liczba produktów wytwarzanych w UE przekracza 10 miliardów kilogramów. Konieczne jest podjęcie wspólnych wysiłków w zakresie ustanowienia prawnych regulacji, aby złagodzić negatywny wpływ produkcji, użytkowania i usuwania ogromnej ilości odpadów powstających na tych etapach.

Zapotrzebowanie na ekologiczne produkty i usługi

Im większy będzie popyt na produkty przyjazne dla środowiska - tzw. „zielone” na rynku, tym wyższy będzie poziom ekoinnowacji i inwestycji w produkty ekologiczne. Aby móc kreować popyt na produkty ekologiczne, należy określić, czym konkretnie jest produkt „zielony”. O wiele łatwiej jest to zrobić w przypadku kategorii zakupowych, dla których ustanowiono i zatwierdzono pro-ekologiczne kryteria, którymi warto kierować się w zamówieniach publicznych - czyli kryteria, które należy spełnić, aby dany produkt mógł zostać uznany za bardziej „zielony”. Znacznie trudniej jest określić, który produkt lub usługa jest „zielona” w zakresie kategorii zakupowych, dla których takich kryteriów jeszcze nie ustanowiono. W takim przypadku, należy wziąć pod uwagę prawne możliwości związane z procesem udzielania zamówień publicznych w danym kraju. (Wykaz kategorii zakupowych, dla których ustalono ekologiczne kryteria dotyczące GPP, znajduje się na ostatniej stronie niniejszej noty).

Zmiany w zakresie wykorzystania GPP

Zakres i charakter stosowania zielonych zamówień publicznych jest bardzo zróżnicowany w poszczególnych państwach członkowskich UE. Opracowanie jasnych, wymiernych pro-ekologicznych kryteriów dla różnych kategorii zakupowych, pomoże w określeniu i ujednoczeniu charakteru poszczególnych produktów i usług, natomiast prace w ramach projektu GPP4Growth, mającego na celu promowanie idei zielonych zamówień publicznych, powinny pomóc w zwiększeniu ich stosowania.

Eko-etykiety w UE

Szacuje się, że na rynku UE dostępnych jest ok. 72 797 produktów i usług opatrzonych oznakowaniem ekologicznym. Liczba ta jest trzykrotnie większa w porównaniu z 2010 r. Największy wzrost odnotowano w przypadku następujących grup produktów: papier do kopiowania i papier graficzny, bibuła, farby i lakiery, wyroby włókiennicze. Kraje, w których przyznano najwięcej ekologicznych certyfikatów to Hiszpania, Włochy, Niemcy, Belgia i Francja. Odwołując się do ekologicznego oznakowania w zamówieniach publicznych, należy pamiętać o zapewnieniu możliwości dostarczenia produktów i usług o równoważnym charakterze.

Zamówienia publiczne i kalkulacja kosztów cyklu życia produktów

W ocenie różnych wariantów zakupowych w ramach zamówień publicznych warto brać pod uwagę koszt życia produktu (ang. Live Cycle Cost – LCC), gdzie mierzona jest wartość, nie tylko jako cena w perspektywie krótkoterminowej, ale pod względem ogólnego wpływu (w tym wpływu na środowisko) zakupu danego wariantu w całym jego cyklu życia: od produkcji, poprzez jego wykorzystanie, aż do ostatecznego usunięcia. Do 2016 r. każde państwo europejskie musiało włączyć do swojego prawa krajowego dyrektywy UE 2014/24/UE i 2014/25/UE, które umożliwiają i zachęcają do stosowania podejścia opartego na koszcie życia produktu w zamówieniach publicznych. Do głównych wyzwań związanych z bardziej kompleksowym wdrożeniem LCC należą: brak wiedzy pracowników zajmujących się zamówieniami publicznymi na temat sposobu wdrażania tego podejścia, brak wiarygodnych danych na potrzeby właściwych obliczeń oraz złożoność pomiaru oddziaływania niektórych produktów na środowisko.

Międzynarodowa konferencja: Zielone zamówienia publiczne została zorganizowana w dniach 10 i 11 grudnia 2019 r. w Sliemie na Malcie. W wydarzeniu udział wzięło około 100 uczestników z dziewięciu regionów partnerskich należących do projektu GPP4Growth.

GPP4Growth

Międzynarodowa konferencja: Zielone zamówienia publiczne

Działania podejmowane w ramach projektu GPP4Growth przynoszą korzyści zarówno po stronie popytu – instytucjom publicznym (tworzenie nowych, pro-ekologicznych polityk zakupowych), oraz potencjalnym oferentom – po stronie podaży (warsztaty na temat różnych podejść do kwestii zielonych zamówień publicznych, czy np. możliwości stosowania oznakowania ekologicznego) dla podmiotów – potencjalnych oferentów w regionach partnerskich.

Inne działania, zrealizowane w ramach projektu GPP4Growth, to np. zbadanie czynników wpływających na uczestnictwo przedsiębiorstw w GPP; utworzenie w każdym z dziewięciu regionów partnerskich współpracujących grup "interesariuszy", składających się z przedstawicieli sektora publicznego i prywatnego, biorących czynny udział w spotkaniach; opracowanie przewodnika dobrych praktyk, zawierającego przykłady zielonych zamówień publicznych, z którego mogą korzystać zamawiający i wykonawcy; opracowanie zaleceń w zakresie prowadzenia polityki zakupowej oraz strony internetowej, która służy jako baza wiedzy w zakresie zielonych zamówień publicznych, a także organizowanie wydarzeń tematycznych, służących zwiększeniu zaangażowania interesariuszy w rozwój idei GPP oraz świadomości społeczeństwa w zakresie potencjału wynikającego ze stosowania zielonych zamówień publicznych.

Podczas konferencji, uczestnicy mieli również możliwość zapoznania się z systemem udzielania zamówień publicznych, w tym tych pro-ekologicznych, na Malcie. W elektronicznym systemie udzielania zamówień publicznych funkcjonującym w tym kraju, zamawiający każdorazowo obligatoryjnie zaznacza, czy stosuje pro-ekologiczne zapisy w procedurze zakupowej, którą rozpoczyna, opisując zakres i szacując koszty z tym związane. W przypadku braku odniesienia do zielonych zamówień publicznych, wymagane jest uzasadnienie. Warte podkreślenia są również instytucje publiczne: *GPP Officer* oraz *GPP Helpdesk*, których działalność jest ściśle powiązana z wdrażaniem, doradzaniem i monitorowaniem zielonych zamówień publicznych na Malcie.

Przewodnik dobrych praktyk w zakresie GPP

Przewodnik opracowany przez partnera projektu Region Planowania Zemgale zawiera 20 przykładów przypadków zamówień publicznych, które uwzględniają praktyki GPP.

Przewodnik nosi nazwę „Przewodnik dobrych praktyk w zakresie skutecznych przypadków GPP” i można go pobrać z sekcji „Biblioteka” (Library) na stronie projektu GPP4Growth.

Zielone kryteria UE

W UE następujące kategorie produktów posiadają już funkcjonujące kryteria dotyczące GPP, które mogą być wykorzystywane przez organy publiczne w procesach udzielania zamówień publicznych:

- Produkty czyszczące i usługi;
- Komputery i monitory;
- Papier do kopiowania i papier graficzny;
- Sprzęt elektryczny i elektroniczny (sektor zdrowia);
- Energia elektryczna;
- Żywność i usługi cateringowe;
- Sprzęt do przetwarzania obrazu;
- Projektowanie budowa i zarządzanie budynkami biurowymi;
- Farby, lakiery i oznakowania drogowe;
- Projektowanie, budowa i utrzymanie dróg;
- Armatura sanitarna;
- Oświetlenie drogowe i sygnalizacja świetlna;
- Tekstylia;
- Toalety i pisuary;
- Transport drogowy;
- Infrastruktura gospodarki ściekowej;
- Nagrzewnice wodne.

Podczas konferencji, odbyło się również kilka – prowadzonych przez przedstawicieli instytucji partnerskich projektu GPP4Growth, jak również zaproszonych ekspertów – dyskusji panelowych.

W ramach pierwszego z paneli, omawiano "czynniki, które mogą wpływać na większe zainteresowanie udziałem w pro-ekologicznych zamówieniach publicznych sektora biznesu". Zwrócono szczególną uwagę na niektóre pomocne przykłady w tym zakresie, jak np. zapewnienie sesji konsultacyjnych dla oferentów, odnośnie danego postępowania, aby jasno wyartykułować pro-ekologiczny charakter danego zamówienia, wyjaśnić kryteria i przesłanki, którymi zamawiający kierować się będzie podczas oceny i wyboru oferty. Zrozumienie kryteriów udzielenia zamówienia jest pierwszym zasadniczym krokiem umożliwiającym wykonawcom ich spełnienie w praktyce.

Kolejna dyskusja panelowa koncentrowała się na wysiłkach podejmowanych w ramach projektu GPP4Growth w celu zbadania metodologii i dostępnych narzędzi obliczania kosztów cyklu życia produktów, które mogłyby być wykorzystywane przez instytucje publiczne w procedowanych zamówieniach publicznych. W ramach ankiety dotyczącej potencjału wdrożenia LCC, 100% respondentów w regionach partnerskich projektu stwierdziło, że do wdrożenia LCC niezbędne jest przeprowadzenie szkoleń w tym zakresie, oraz że potrzebny jest kompleksowy zestaw narzędzi dla zastosowania LCC dla większej liczby produktów.

Końcowy panel dyskusyjny w ramach konferencji dotyczył dostępności rynkowej produktów ekologicznych. Kluczowym punktem dyskusji była koncepcja, że rynek może dostarczać rozwiązania dzięki współpracy zamawiających i oferentów, zgodnie z zasadą, że popyt będzie kreował podaż. Bardziej funkcjonalny opis konkretnych potrzeb zamawiających w połączeniu z dialogiem z dostawcami na rynku na etapie planowania zamówienia, doprowadzi do większej liczby ekologicznych wariantów ofert.

Uczestnikom spotkania zaprezentowano również działalność przedsiębiorstwa gospodarki odpadami **Wasteserv Malta**, demonstrując funkcjonalność ciężarówki **Wasteserv „Sort It Out”**, która umożliwia mieszkańcom łatwe i prawidłowe usuwanie materiałów niebezpiecznych, takich jak olej spożywczy i świetłówki. Celem **Wasteserv Malta** jest „uczynienie odpowiedzialnej gospodarki odpadami integralną częścią codziennego życia społeczeństwa”.

Kolejne kroki – II etap realizacji projektu GPP4Growth

Konferencja zwieńczyła również działania I – operacyjnego etapu realizacji projektu GPP4Growth. W latach 2020 – 2021 podejmowane działania związane będą głównie z promowaniem idei stosowania zielonych zamówień publicznych oraz monitorowaniem wdrażania Regionalnego Planu Działań w każdym w regionów partnerskich.

Dalsze informacje

Niniejsza nota informacyjna została opracowana przez Departament Komunikacji Działań na Rzecz Klimatu i Środowiska Republiki Irlandii i jest oparta na treściach przedstawionych podczas konferencji dotyczącej zielonych zamówień publicznych (XII 2019, Malta) oraz na dokumencie przygotowanym przez Generalną Fundację Rozwoju Regionalnego i Dialogu (MRDDF) pn.: „Dokument informacyjny w sprawie dostępności i potencjału rynku UE dla ekologicznych produktów i usług”. Dokument informacyjny może zostać udostępniony na życzenie.

Więcej informacji na temat projektu GPP4Growth można znaleźć na stronach internetowych: www.interregeurope.eu/gpp4growth; [Projekt GPP4Growth - Łódzkie](#)